

Μαλτέζος Ιωάννης,
Αντιπεριφερειάρχης Αργολίδας, δικηγόρος

Έλλειψη Νερού στην Αργολίδα: Αναπόφευκτη μάστιγα ή απλά κακή διαχείριση;

Είναι γνωστό ότι το νερό έλκυε το ενδιαφέρον του ανθρώπου από την αρχαιότητα θεωρούμενο ως «πηγή ζωής». Όπως περιγράφηκε άλλωστε η πρωταρχική σπουδαιότητα του νερού από τον ποιητή Πίνδαρο με τρεις μόνο λέξεις «άριστον μεν ύδωρ» ότι δηλαδή το νερό έχει την πρώτη θέση ανάμεσα στα αγαθά. Το υγρό στοιχείο βρίσκεται παντού. Καλύπτει περίπου το 70,9% του πλανήτη περιβάλλοντας τους ωκεανούς, πέφτει από τον ουρανό με τη βροχή κι έτσι μοιάζει να είναι ένας επαρκής αλλά και ο πιο ανανεώσιμος από όλους τους πόρους του πλανήτη. Είναι οξύμωρο λοιπόν για κάποιον να κατανοήσει ότι πλέον ο γαλάζιος πλανήτης απειλείται από τη λειψυδρία.

Αξίζει να σημειωθεί δε ότι ακόμα και στην Αρχαία Ελλάδα οι φρουροί των κρουνών επέβλεπαν τις ποσότητες του νερού που χρησιμοποιούσαν για τις ανάγκες τους οι αρχαίοι Αθηναίοι.

Οι επιστήμονες κρούουν των κώδωνα του κινδύνου μιας και η λειψυδρία έχει θέση στους πέντε μεγαλύτερους κινδύνους συγκριτικά με άλλα παγκόσμια προβλήματα. Μάλιστα σε πολλά διεθνή φόρουμ το νερό χαρακτηρίζεται ως το «πετρέλαιο του επόμενου αιώνα».

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Παγκόσμιου Ινστιτούτου Πόρων επτά χώρες της ΕΕ υποφέρουν ήδη από λειψυδρία, μεταξύ των οποίων η Ισπανία, η Ιταλία και το Βέλγιο, ενώ η Ελλάδα βρίσκεται στην 26η θέση της παγκόσμιας κατάταξης και σύμφωνα με περσινή μελέτη του Κοινού Κέντρου Ερευνών της Κομισιόν, προβλέπεται να αντιμετωπίσει πιθανότητα μεγαλύτερη του 80% να στερηθεί το νερό μέχρι το 2040, κι αυτό γιατί οι βροχοπτώσεις μειώνονται, το κλίμα γίνεται θερμότερο, με τις ζεστές ημέρες του χρόνου να είναι πια περισσότερες. Παράλληλα, απουσιάζουν οι υποδομές για τη συλλογή, διατήρηση και αξιοποίηση του πόσιμου υγρού.

Αξιοσημείωτο δε είναι ότι η κατά κεφαλήν κατανάλωση νερού στην Ελλάδα είναι από τις μεγαλύτερες στον κόσμο και είναι σχεδόν διπλάσια από το μέσο όρο σε παγκόσμιο επίπεδο. Σχεδόν 2.400 κυβικά μέτρα νερό τον χρόνο αναλογούν σε κάθε κάτοικο της Ελλάδας όταν ο παγκόσμιος μέσος όρος είναι περίπου 1.240 κυβικά μέτρα ετησίως.

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ

Πολλές περιοχές της Ελλάδας αντιμετωπίζουν σημαντικό κίνδυνο ερημοποίησης, με την Αργολίδα να κατέχει, δυστυχώς, μία από τις πρώτες θέσεις. Ο Νομός μας συγκαταλέγεται σε αυτούς με το μεγαλύτερο πρόβλημα λειψυδρίας στον οποίο τα ύψη βροχόπτωσης ήδη είναι από τα χαμηλότερα στη χώρα και φοβούμαι πως αν δεν αντιμετωπιστεί θα βρεθούμε σε 10 χρόνια πρόσωπο με πρόσωπο με την ερημοποίηση. Στην περίπτωση της Αργολίδας το νερό που χρησιμοποιείται για άρδευση, αντιστοιχεί σε ποσοστό 80% επί του συνολικά καταναλισκόμενου. Δεσπόζουσα καλλιέργεια είναι τα εσπεριδοειδή που καλύπτουν στο Νομό έκταση περί των 125.630 στρεμμάτων. Η ερημοποίηση μπορεί να προκληθεί είτε από αλάτωση – δηλαδή σχηματισμό αλατούχων εδαφών εξαιτίας της χρήσης αρδευτικού νερού με μεγάλη συγκέντρωση αλάτων είτε από την ανεπάρκεια διαθεσίμων υδάτινων πόρων.

Τη δεκαετία του 1950 η ανάπτυξη της γεωργίας στην Αργολίδα ήταν ραγδαία, χωρίς

όμως τον απαραίτητο σχεδιασμό για το μέλλον. Αποτέλεσμα ήταν η σταδιακή υποβάθμιση των υπόγειων υδατικών πόρων του Νομού τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά. Ποσοτικά λόγω της υπεράντησης ποσοτήτων νερού πολύ μεγαλύτερων από την ικανότητα φυσικής αναπλήρωσης τους, αλλά και ποιοτικά λόγω της θαλάσσιας διείσδυσης σε παραλιακές ζώνες. Επιπλέον, η εντατικοποίηση της γεωργίας και η αλόγιστη χρήση λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων επιβάρυνε περαιτέρω τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των υπόγειων νερών. Τα αρδευτικά δίκτυα εμφανίζουν σημαντικές απώλειες λόγω παλαιότητας, κακής, ελλιπούς ή ανύπαρκτης συντήρησης. Ένας τρόπος αντιμετώπισης θα ήταν η συνεργασία με τους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς ώστε ενεργοποιηθεί ένα μεγάλο πρόγραμμα επισκευής αρδευτικών δικτύων, επέκτασης χρήσης αρδευτικών δικτύων, διερεύνησης δυνατότητας επιλογής μη υδροβόρων καλλιεργειών και χρήσης κατάλληλων μεθόδων άρδευσης.

Η κύρια πηγή παροχής νερού ανθρώπινης κατανάλωσης στην Αργολίδα είναι αυτή της Λέρνης η οποία έχει συνεχή και εξαιρετικού όγκου ροή αλλά συχνά παρουσιάζεται αυξημένη θολότητα στην αστική χρήση που οφείλεται στις έντονες βροχοπτώσεις και στην ταχεία διήθηση του νερού μέσα από το έδαφος στην περιοχή τροφοδοσίας, πράγμα που καθιστά το νερό κατά καιρούς ακατάλληλο σε όλο το δίκτυο ύδρευσης.

Επίσης, στην Αργολίδα, στην περιοχή του Κιβερίου αναβλύζει μέσα από τη θάλασσα μια πηγή με τεράστιες ποσότητες γλυκού νερού πριν αυτό αναμειχθεί με τη θάλασσα, την οποία οι Αργολιδείς ονομάζουμε «Ανάβαλο». Χάρη στα επιτυχημένα έργα σύλληψης του νερού της πηγής, τη δεκαετία 1970, «ξεδίψασε» ο Νομός, αφού το 1/3 του νερού αυτού, το οποίο εκτιμάται σε άνω των 40.000 κυβικών μέτρων την ώρα, διοχετεύεται στον αργολικό κάμπο για άρδευση με αγωγούς συνολικού μήκους 80 χιλιομέτρων. Τα υπόλοιπα 2/3 που περισσεύουν, χύνονται με δύναμη στη θάλασσα κι έτσι εκατομμύρια κυβικά νερού χάνονται. Πρόκειται για το βασικό εγγειοβελτιωτικό έργο της περιοχής που με εκμετάλλευση αυτών των πηγών θα καλύψει τις συνολικές αρδευτικές ανάγκες στο Αργολικό πεδίο. Η κατασκευή του έργου έχει αρχίσει από το τέλος τη δεκαετίας του 1960 και ακόμη δεν έχει ολοκληρωθεί. Κάποιες περιοχές ακόμα αρδεύονται από τα υπόγεια νερά τα οποία έχουν υποστεί έντονη ποσοτική και ποιοτική υποβάθμιση εξαιτίας της επέκτασης της υφαλμύρωσης.

Σήμερα στην πεδιάδα Άργους-Ναυπλίου τα υπόγεια νερά είναι ακατάλληλα, τόσο για ανθρώπινη κατανάλωση όσο και για άρδευση. Όλοι οι κάτοικοι και οι επισκέπτες κάνουν χρήση τεράστιων ποσοτήτων εμφιαλωμένου νερού, το οποίο έχει υψηλό οικονομικό και περιβαλλοντικό κόστος. Η συσκευασία και η διάθεσή του απαιτούν τεράστιες ποσότητες ενέργειας, ενώ η πλαστική ύλη της φιάλης ανήκει στα πιο επιβαρυντικά για τον πλανήτη απόβλητα, μιας και η αποσύνθεσή του διαρκεί περίπου 500 χρόνια.. Ειδικότερα, η περιοχή της Ερμιονίδας υποφέρει από την κατάσταση της έλλειψης πόσιμου και καθαρού νερού και αποτελεί το μεγαλύτερο πρόβλημα υδροδότησης και άρδευσης της Αργολίδας. Αποτέλεσμα ήταν να δραστηριοποιηθεί σχετικά η τοπική κοινωνία και ως πρώτο βήμα -κατόπιν πρότασης της ΤΕΔΚ Αργολίδας- να ανατεθεί το 2008 στο Ι.Γ.Μ.Ε η εκπόνηση της «Υδρογεωλογικής μελέτης Σκοπιμότητας Ύδρευσης του Ν. Αργολίδας από Υπόγεια Νερά». Στη μελέτη έγινε προσπάθεια να καταγραφούν τα προβλήματα και η υδρευτική καταλληλότητα των υφιστάμενων υδροληπτικών έργων των Δήμων.

Στο παρελθόν η αυτοδιοίκηση έχει ασχοληθεί με το ζήτημα αλλά είναι αυτονόητο ότι θα πρέπει να υπάρξει η συνεργασία και στήριξη της πολιτείας με σχεδιασμό και την κατάλληλη

χρηματοδότηση έργων. Σε πρόσφατη συνάντηση του Περιφερειάρχη Πελοποννήσου και εμού με τον Υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης,

- εξετάστηκε η περίπτωση κατασκευής του μεγάλου φράγματος λεκάνης της Τζερτζελιάς προϋπολογισμού 55 εκατομμυρίων ευρώ, το οποίο θα λύσει σε μεγάλο βαθμό το πρόβλημα της έλλειψης πόσιμου και καθαρού νερού για την περιοχή της Ερμιονίδας. Η Τζερτζελιά βρίσκεται ανάμεσα στην περιοχή Πελεή και στη Μονή Αυγού περιοχή πριν το τριπτόταμο ακριβώς κάτω απ' το μοναστήρι στο φαράγγι του Μπεντενιού όπου και προβλέπεται να δημιουργηθεί το φράγμα.
- Ο ανάβαλος μοιάζει να είναι δύσκολη υπόθεση για την Ερμιονίδα καθότι απαιτούνται ισχυρά αντλιοστάσια άρα και τεράστιες ποσότητες ενέργειας για τη μεταφορά του νερού σε μακρινές και δύσβατες περιοχές ώστε να εξυπηρετηθεί η υδροδότηση και η άρδευση της περιοχής. Για την επέκταση του δικτύου προς την Ερμιονίδα προχωρά η διαδικασία ώστε να δημοπρατηθεί σε εύλογο χρονικό διάστημα το έργο. Ωστόσο, οφείλουμε να εξετάσουμε όχι μόνο από οικονομική αλλά και από περιβαλλοντική πλευρά ποιο είναι το συμφέρον της περιοχής, προς αποφυγή αρνητικού περιβαλλοντικού αποτυπώματος. Μία λύση που οφείλουμε να εξετάσουμε είναι η δύσκολη αυτή μεταφορά του νερού του αναβάλλου να τροφοδοτείται από ενέργεια που θα παράγεται από ανανεώσιμες πηγές, οι οποίες αποτελούν τον πιο φιλικό προς το περιβάλλον τρόπο παραγωγής ενέργειας όπως είναι τα φωτοβολταϊκά και θερμικά συστήματα, τα αιολικά πάρκα, η γεωθερμική και η κυματική ενέργεια.

Ο τόπος μας είναι από τους δημοφιλέστερους τουριστικούς προορισμούς της χώρας με αυξητική τάση ετησίως καθώς σταδιακά ανακάμπτει μετά από την περίοδο της οικονομικής κρίσης. Ιδιαίτερα στον τομέα του Τουρισμού στην περιοχή της Ερμιονίδας προωθείται η υλοποίηση νέων μεγάλων επενδυτικών σχεδίων όπως το *KoilaHills, ένα έργο αξίας περί των 500 εκατομμυρίων ευρώ που συνδυάζει τη κατασκευή υψηλών προδιαγραφών ξενοδοχείων, κατοικιών, και γήπεδο golf από τα μεγαλύτερα στη χώρα.* Καθίσταται λοιπόν σαφής η μελλοντική αύξηση της ανάγκης για την Ερμιονίδα σε νερό ανθρώπινης κατανάλωσης.

ΜΕΤΡΑ

Δεδομένου ότι η ποσότητα του νερού που διακινείται στον υδρολογικό κύκλο κάθε χρόνο είναι συγκεκριμένη, είναι προφανές ότι πολύ γρήγορα θα πρέπει να βρεθεί μια λύση στο πρόβλημα της έλλειψης νερού. Η επίτευξη του παραπάνω στόχου επιβάλλει την ανάπτυξη μεθόδων εξοικονόμησης νερού σε συνδυασμό με την καλλιέργεια κουλτούρας υδατικής οικονομίας και δραστικής αλλαγής νοοτροπίας από τους καταναλωτές. Όλοι βλέπουμε στα νοικοκυριά πως το νερό της βρύσης που χρησιμοποιούμε καθημερινά ρέει σχεδόν ασυναίσθητα. Αν αυτό το φαινόμενο δεν πάψει είναι αναπόφευκτα τα πρώτα σημάδια ερημοποίησης. Άρα είναι ανάγκη ΟΛΟΙ να κάνουμε βήματα, ΟΛΟΙ να αποκτήσουμε «υδατική συνείδηση».

Η κλιματική αλλαγή και οι νέες συνθήκες που αυτή διαμορφώνει είναι ιδιαίτερα ανησυχητικές για τις προοπτικές στη Γεωργία. Θα χρειαστούν μέτρα ενεργειακής απόδοσης για την αντιμετώπιση των μελλοντικών επιπτώσεων. Η κλιματική αλλαγή έχει κύρια

χαρακτηριστικά την αύξηση της θερμοκρασίας, την άνοδο της στάθμης της θάλασσας και τη μείωση του όγκου των ατμοσφαιρικών κατακρημνίσεων. Αυτές οι αλλαγές περιορίζουν τα υδατικά αποθέματα, λόγω της άτακτης κατανομής των βροχοπτώσεων. Πιο συγκεκριμένα, η καλοκαιρινή ξηρασία αναμένεται να αυξηθεί ακόμα περισσότερο οδηγώντας σε επιμήκυνση των περιόδων ξηρασίας και σε πιέσεις στα υδατικά αποθέματα περιοχών με ήδη αυξημένη ευπάθεια. Παράλληλα, οι υψηλής έντασης βροχοπτώσεις αναμένεται να γίνουν πιο συχνές στα επόμενα 70 χρόνια, με συνέπεια στις αστικές περιοχές οι ξαφνικές πλημμύρες να γίνονται όλο και πιο συχνές λόγω των έντονων τοπικών βροχοπτώσεων.

Η τοπική αυτοδιοίκηση έχει την ευθύνη για την κατασκευή και διαχείριση των έργων ύδρευσης – αποχέτευσης και οφείλει σε συνεργασία με την πολιτεία να προχωρήσει στη θεσμοθέτηση κινήτρων στους πολίτες για:

- τη λελογισμένη χρήση και τον έλεγχο του νερού άρδευσης και τη συμμόρφωση των αγροτών με τους Κανόνες Ορθής Γεωργικής Πρακτικής,
- τη διενέργεια συστηματικών ελέγχων στην κατανάλωση νερού αλλά και των εκπομπών ρύπων στο περιβάλλον,
- τον περιορισμό των απωλειών νερού στα δίκτυα ύδρευσης και άρδευσης,
- την εκπόνηση μελετών για τον καθορισμό ζωνών προστασίας των υδροληπτικών έργων λήψης νερού ανθρώπινης κατανάλωσης και
- την προώθηση κατασκευής συλλογικών έργων χρήσης νερού σε αντικατάσταση των υδρογεωτρήσεων.
- την κατασκευή έργων εμπλουτισμού των υπόγειων υδροφορέων, όπου είναι εφικτό.

Ο ρόλος της αυτοδιοίκησης είναι κυρίαρχος για τη συνετή χρήση του νερού, για την μείωση της κατανάλωσης και για την προστασία της ποιότητας, ώστε οι επόμενες γενεές να έχουν νερό χωρίς προβλήματα. Κάποια αρχικά βήματα έχουν ήδη υλοποιηθεί. Ωστόσο έχουν πολλά ακόμα να γίνουν για την ικανοποίηση των Περιβαλλοντικών στόχων που έχουν τεθεί στο Σχέδιο Διαχείρισης και την εξασφάλιση της διαχρονικά επαρκούς παροχής νερού ύδρευσης και άρδευσης.

Τελειώνοντας, θα ήθελα να αναφερθώ στο εξής παράδοξο: για την καλλιέργεια των κόκκων καφέ χρειάζεται πολύ νερό. Χρειάζονται περίπου 18.900 λίτρα νερού για την παραγωγή 1 κιλού κόκκων καφέ. Για να πιούμε ένα φλιτζάνι καφέ χρειάζονται 130 λίτρα νερού! Επίσης εντυπωσιακό το γεγονός ότι χρειάζονται 10.000 λίτρα νερού για ένα τζιν και 2.500 λίτρα για ένα t-shirt!

Το νερό είναι ο πολυτιμότερος φυσικός μας πόρος και το έχουμε όλοι ανάγκη, εμείς και οι επόμενες γενιές. Η συμβολή όλων είναι πολύτιμη!

Σας ευχαριστώ